

PERSPEKTYWA PRACOWNIA PROJEKTOWA SP. Z O.O.
30-109 KRAKÓW UL. SALWATORSKA 14 TEL./FAX. +48 12 426-06-16
BIURO W POZNANIU: UL. ZIELONA 8, 61-851 POZNAN, TEL./FAX. +48 61 851 30 10
BIURO@PERSPEKTYWA-KRAKOW.PL NIP 6772262068 REGON: 120178920
WWW.PERSPEKTYWA-KRAKOW.PL NR KONTA: 49 1500 1979 1219 7003 5482 0000

SIERPIEŃ 2016r.

KWERENDA HISTORYCZNA

TEMAT: **PROJEKT REWALORYZACJI PARKU PRZY
UL. BROWARNEJ W POZNANIU.**

LOKALIZACJA: **Działka nr ewid. 58, ark. 30, obręb Główieniec,
przy ul. Browarnej, Poznań, Antoninek**

INWESTOR: **Zarząd Zieleni Miejskiej w Poznaniu
ul. Strzegomska 3, 60-194 Poznań**

BRANŻA:

KWERENDA HISTORYCZNA		
OPRACOWAŁ	mgr inż. arch. Angelika Korczyńska Upr. bud. MPOIA/037/2005	
OPRACOWAŁ:	mgr inż. arch. Joanna Rumocka	

SPIS TREŚCI:

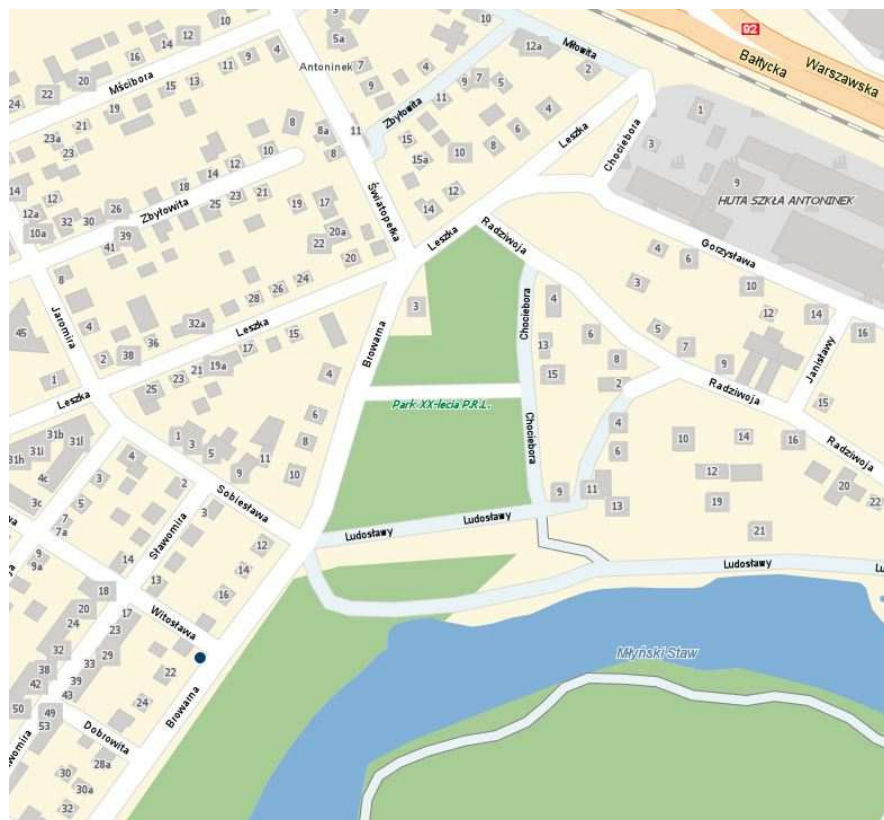
- 1. Lokalizacja**
- 2. Park w kontekście systemu zieleni miasta Poznania**
- 3. Historia**
- 4. Stan obecny**
- 5. Źródła**

1. Lokalizacja

Park XX-lecia PRL zlokalizowany jest w dzielnicy Antoninek, we wschodniej części Poznania. Park położony jest przy Dolinie Cybiny, którą w sąsiedztwie parku tworzą Młyński Staw oraz Staw Antoninek otoczone przez lasy komunalne. W pobliżu przebiega droga krajowa nr 92, łącząca Poznań z miejscowością Swarzędz.

Rys. 1 Lokalizacja w kontekście miasta Poznania, źródło: [google.maps](https://www.google.com/maps)

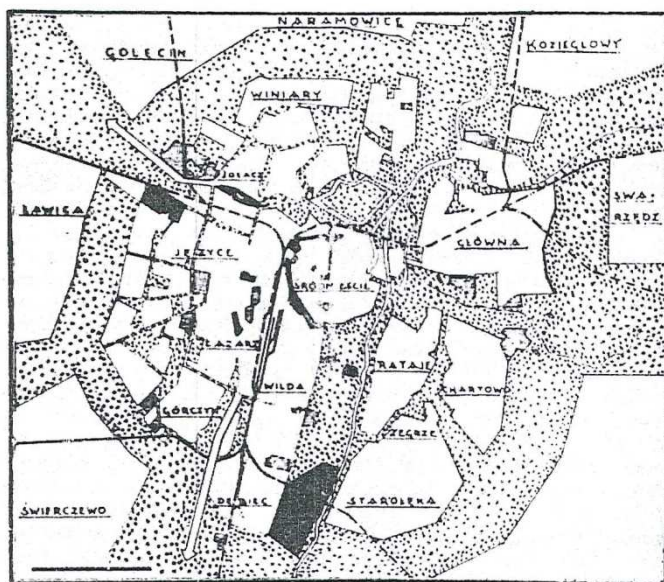

Rys. 2 Lokalizacja, źródło: [zumi.pl](https://www.zumi.pl)

Bezpośrednio z terenem parku sąsiaduje działka przy ul. Browarnej 3 (nr ewid.57/2) , gdzie obecnie znajduje się niewielka parterowa zabudowa w której zlokalizowany jest m.in. warsztat samochodowy.

Od początku XX wieku w Poznaniu wprowadzano do systemu planowania miasta najnowsze rozwiązania projektowe. Gdy za działalności planistycznej Josefa Stubbena w 1900 roku miasto zostało poszerzone oraz w 1903 roku zlikwidowano część fortyfikacji, zaczęto planować „model (...) miasta pozwalającego zracjonalizować zasady przyszłego rozwoju.”¹ Wówczas pojawiły się pierwsze załączki obecnego układu zieleni miasta Poznania.

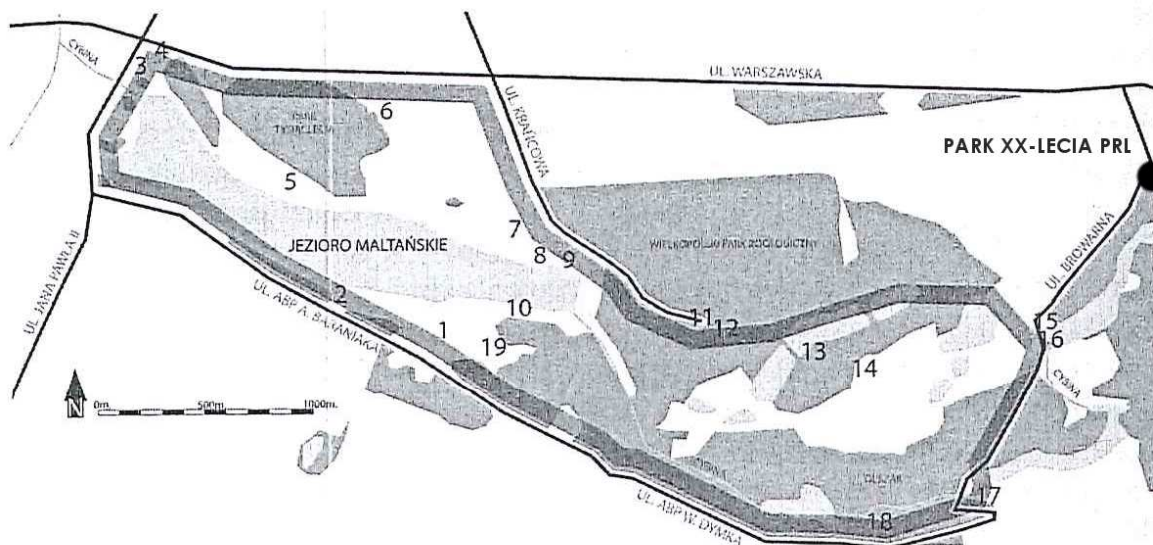
- klinach zieleni opartych na topografii Poznania czyli na układzie dolin rzecznych: Warty, Cybiny, Bogdanki, Głównej i innych podrzędnych cieków wodnych.
- Pierścieniach po dawnych fortyfikacjach.

Rys. 3 System zieleni Poznania W.Czarneckiego z 1934 r., źródło: *Kronika Miasta Poznania "Klinem w (Nowe Miasto). Cybiński Klin Zieleni w Krajobrazie Poznania"* G.Kodym-Kozaczko

2 „Projekt Zieleni” – jeden z pierwszych kompleksowych studiów do planu ogólnego rozbudowy Poznania W. Czarneckiego

Teren na którym zlokalizowany jest park przy ulicy Browarnej przynależy do wschodniego klinu zieleni – będącym „klinem Cybińskim”. Oś tego klinu tworzy rzeka Cybina. Największym jego akwenem jest Jezioro Maltańskie, dalej w górę rzeki (w kierunku wschodnim) staw Olszak oraz zrekonstruowane akweny staw Młyński (sąsiadujący z terenem Parku), staw Browarny oraz utworzony w latach 1981-90 staw Antoninek (zlokalizowany na wschód od terenu parku).

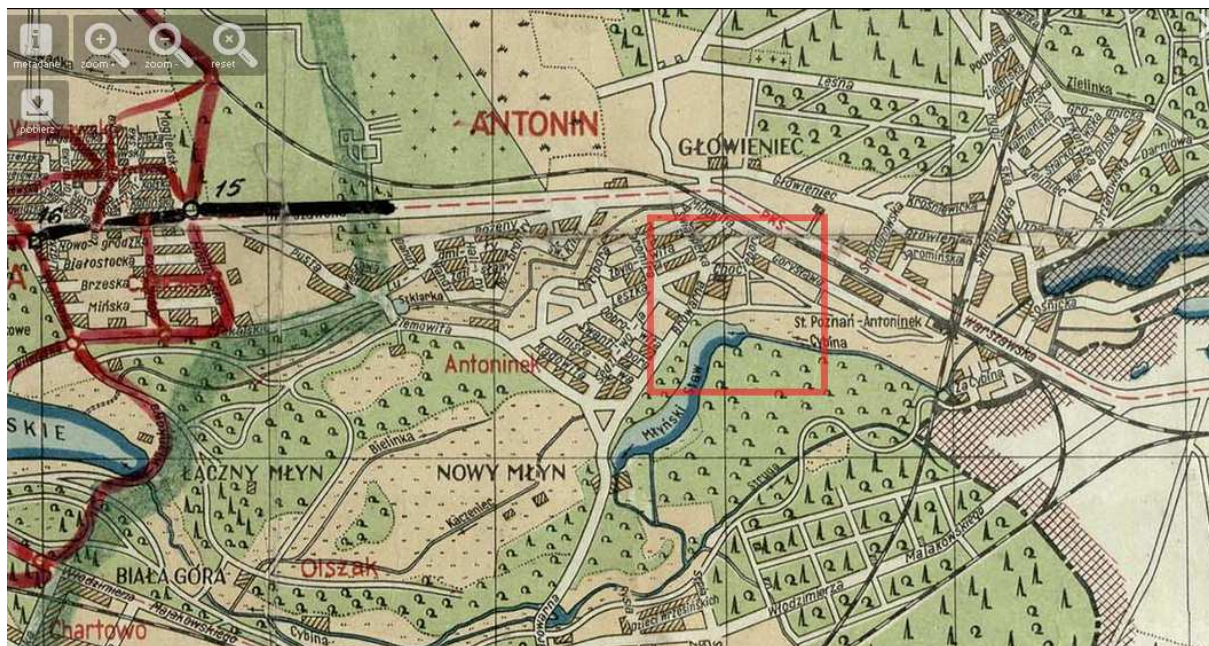

Ryc. 12. Plan sytuacyjny klina Cybińskiego: 1. Kopiec Wolności i stok narciarski, 2. hotel Park, 3. restauracja Maltanka, 4. kościół św. Jana Jerozolimskiego za Murami, 5. gorzelnia Polmos, 6. hotel Novotel, 7. kemping Malta, 8. tablica wyników, 9. hangary toru regatowego, 10. trybuny toru regatowego, 11. Nowe Zoo, 12. Fort III, 13. tygrysiarnia, 14. słoniarnia, 15. restauracja Młyńskie Koło, 16. nowy młyn, 17. stary browar Mycielskich, 18. park Kobylepole (dawny park dworski), 19. Polana Harcerska, rys. K. Wytyk

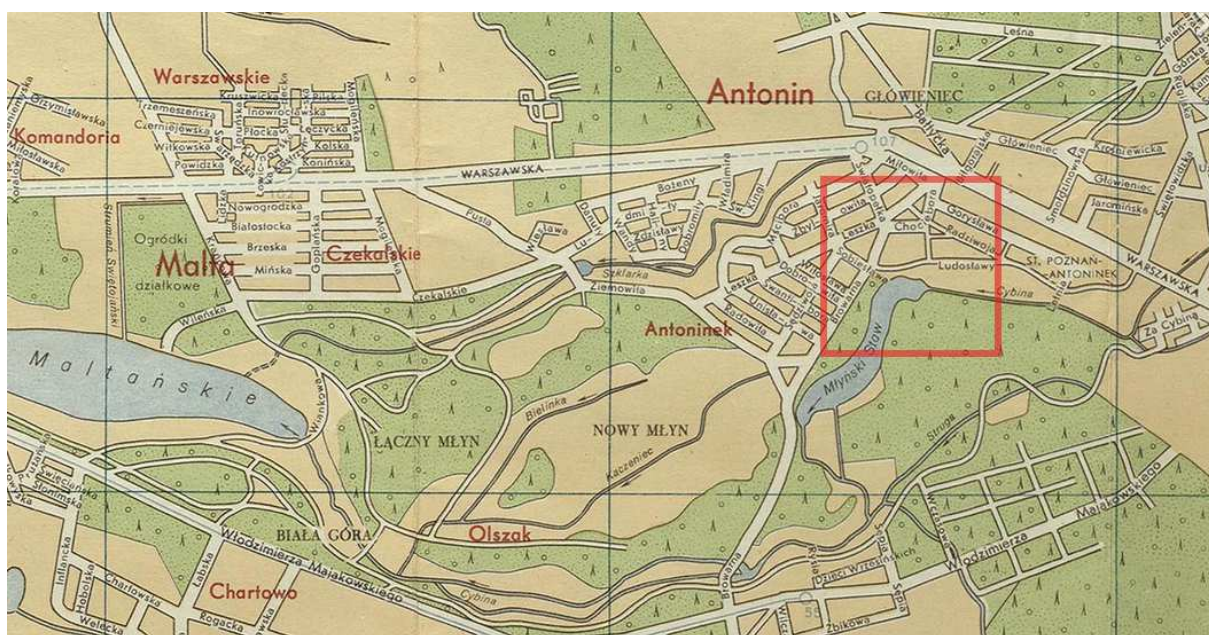
Na planie sytuacyjnym (części) klinu Cybińskiego zostały przedstawione główne jego elementy. Teren Parku przy Browarnej znajduje się we wschodniej jego części.

Na powojennych planach Poznania od 1951 do 1974 brak szczegółowych danych dotyczących zagospodarowania obszaru Parku XX-lecia PRL. Na mapach na terenie parku widnieją nieistniejąca dziś ulica Janisławy oraz Cieszymira, która przekształciła się później w dalszą część ulicy Chociebora. Na przestudiowanych planach miasta park pod nazwą XX-lecia PRL widnieje dopiero na planie z roku 1977. Z planu wynika również, że Park stanowił jedynie północno-zachodnią prostokątną część omawianej działki o nr ewid. 58.

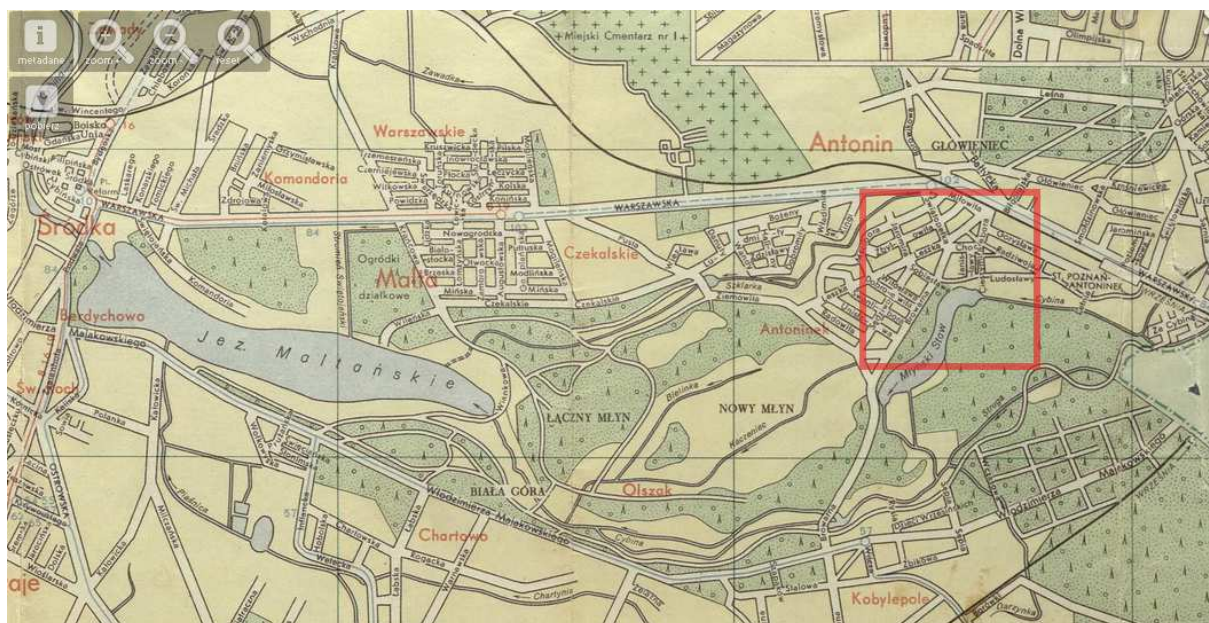

Rys. 5 Fragment planu miasta Poznania z 1951 r., źródło: portal CYRYL

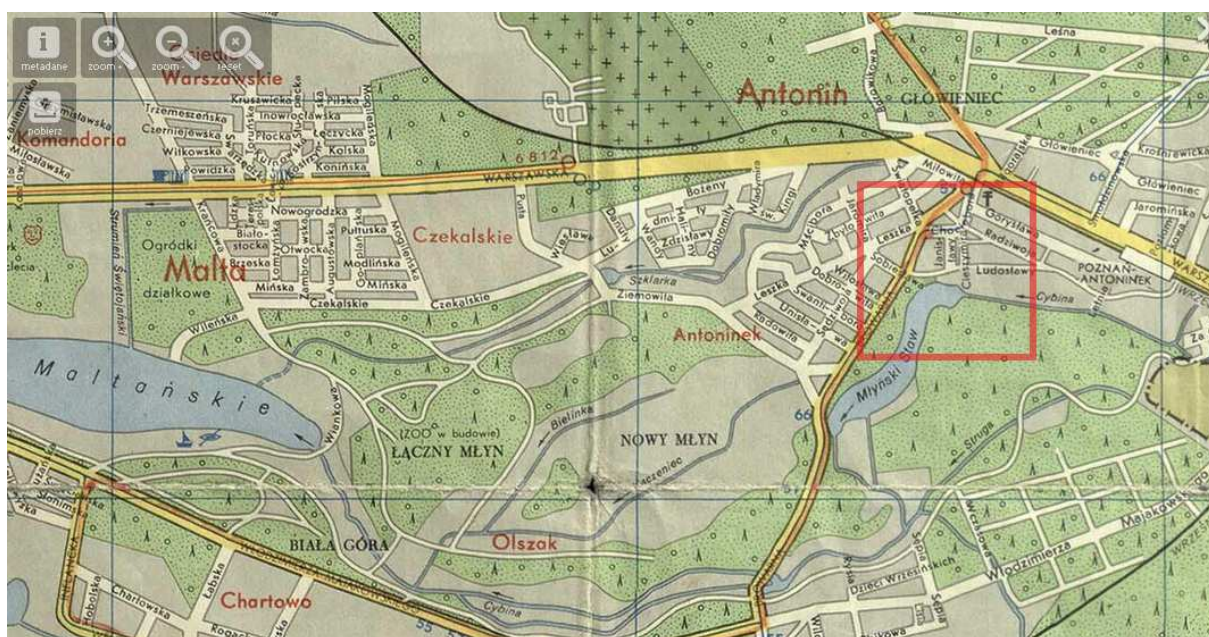

Rys. 6 Fragment planu miasta Poznania z 1956 r., źródło: portal CYRYL

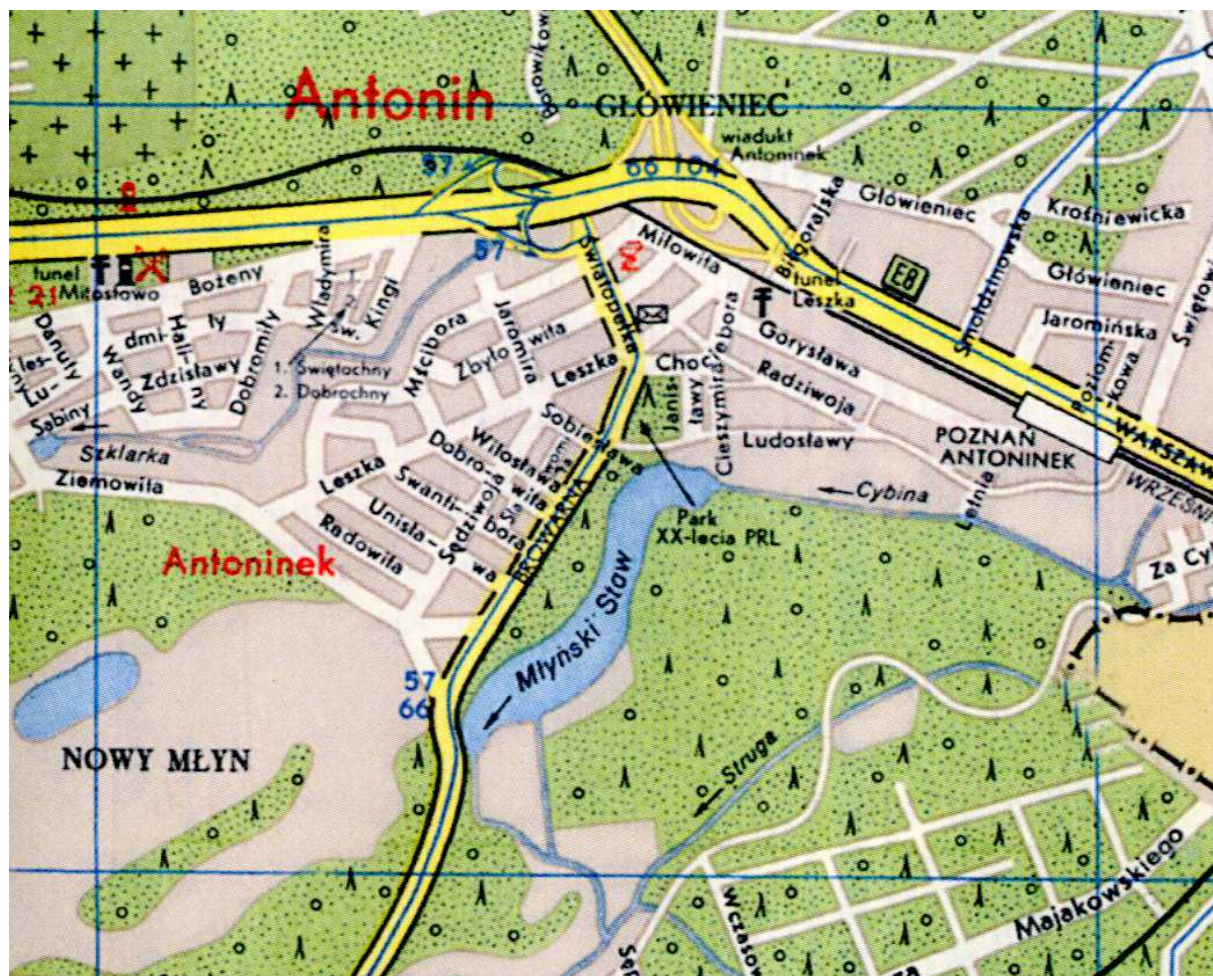

Rys. 7 Fragment planu miasta Poznania z 1962 r., źródło: portal CYRYL

Rys. 8 Fragment planu miasta Poznania z 1974 r., źródło: portal CYRYL

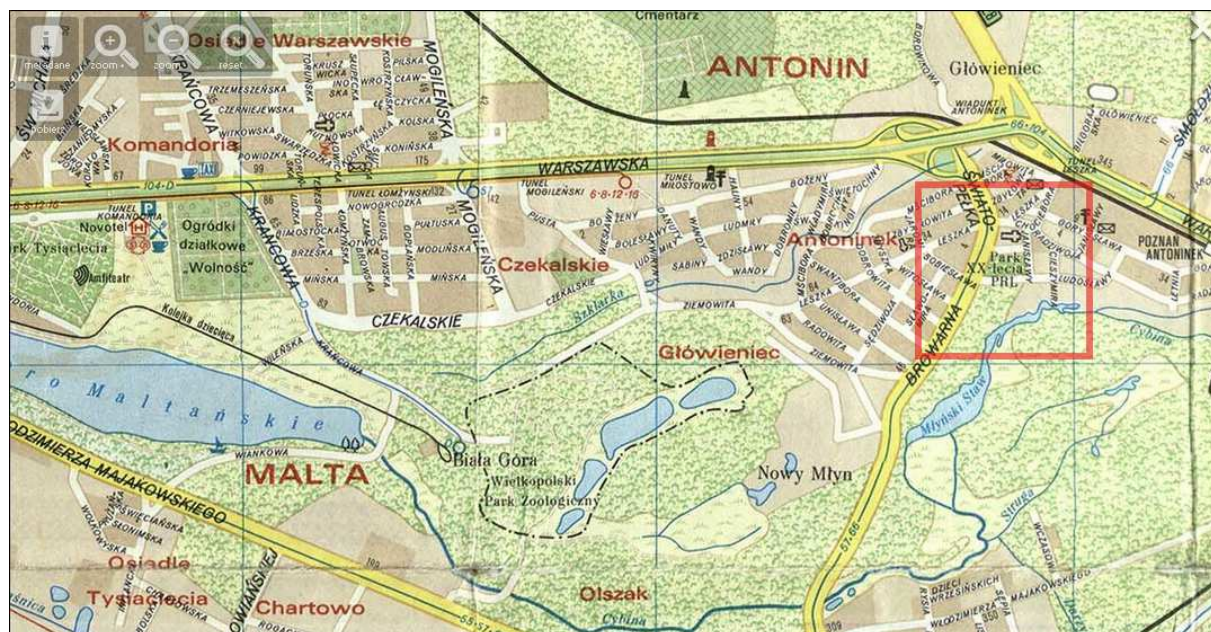

Rys. 9 Fragment planu miasta Poznania z 1977 r. , na planie oznaczony Park XX-lecia PRL; źródło: Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych Warszawa 1977.

Tereny na którym znajduje się Park przed II Wojną Światową był własnością rodu Stablewskich. Szambelan Karol Stablewski, właściciel posiadłości, mieszkał w dworze do śmierci czyli do roku 1941. Po wojnie syn Karola Stablewskiego – rotmistrz Wojska Polskiego Stefan Stablewski darował teren przyległy do parku na cele kościelne. Ród Stablewskich rozgałęziony w Polsce, miał więc w Antoninku swą siedzibę. Stąd pochodził też biskup Florian Stablewski, którego sarkofag znajduje się w Katedrze Poznańskiej.

Na terenie parku podarowanego przez Stefana Stablewskiego w 1946 roku miała swoją siedzibę parafia św. Ducha. Znajdował się tam drewniany barak który miał pełnić tymczasowe funkcje kościoła pw. Św. Ducha zlokalizowanego przy ulicy Jaromira , którego budowę przerwał wybuch II wojny Światowej. Budynek kościoła przy ul. Jaromira 1 (pierwotna i obecna jego lokalizacja) na którym dopiero co rozpoczęto stawianie więźby dachowej, został w 1941 r. wysadzony przez okupanta. Do zakończenia okupacji parafianie zaspokajali swoje potrzeby duchowe przeważnie w kościele pw. św. Wojciecha w Poznaniu do czasu powstania tymczasowej siedziby parafii na terenie obecnego parku przy ulicy Browarnej.

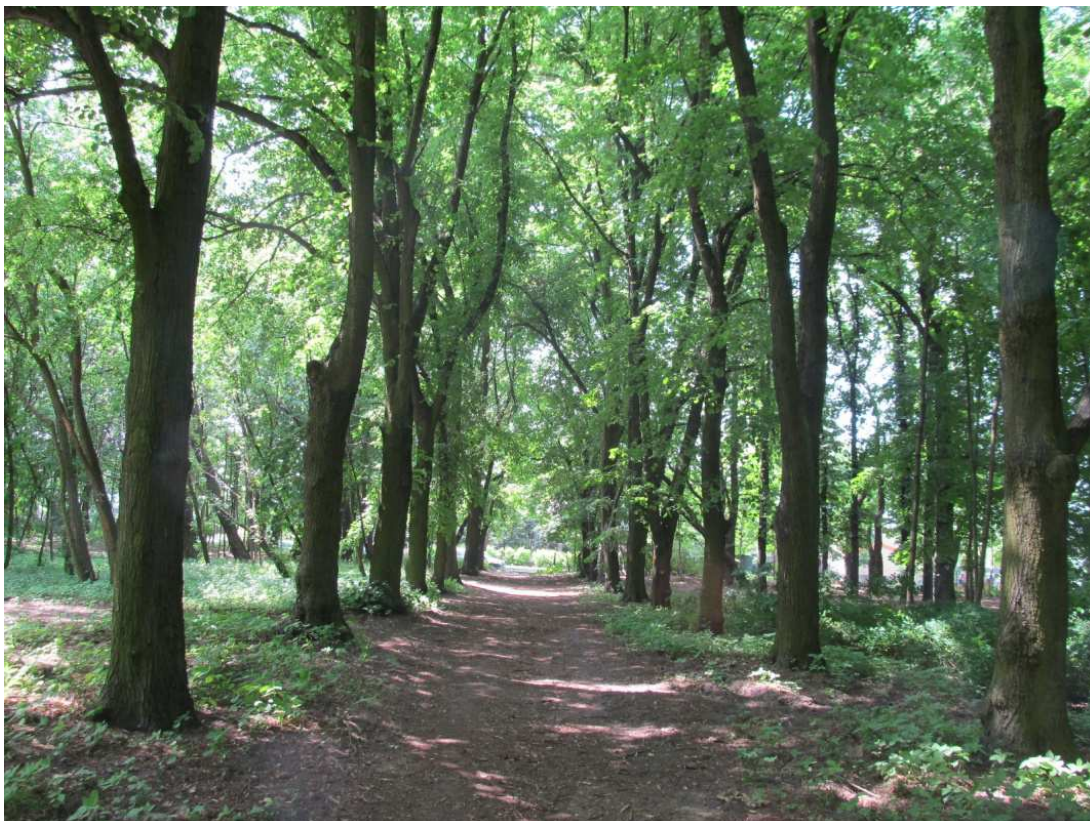
Rys. 10 Fragment planu miasta Poznania z 1979 roku, na planie widnieje budynek kościelny

Tymczasowa drewniana siedziba kościoła pełniła swoją funkcję przez blisko trzydzieści lat. Jeszcze w 1948 r. obok baraku zaczęto budowę domu parafialnego, którą musiano jednak przerwać z nakazu władz PRL. Budynek kościelny na planach Poznania widnieje dopiero na planie z roku 1979 roku. Prawdopodobnie nie był on nanoszony na plany, ponieważ był traktowany jako budynek tymczasowy lub z powodów politycznych wynikających z panującego ówczesnie ustroju państwa.³

W źródłach oraz mapach historycznych brak planów samego zagospodarowania parku XX-lecia PRL. Na chwilę obecną na podstawie historycznych map w skali miasta jak i wizji lokalnej możemy jedynie wnioskować, że przez centralną część terenu parku przebiegała główna aleja obsadzona lipami, która zachowała się do dnia dzisiejszego.

³ przyp.autora

Rys. 11 Aleja Lipowa, stan 2016 r., fot.A.Korczyńska

4. Stan obecny

Obecnie na terenie działki nr ewid. 58 znajdują się liczne zadrzewienia oraz zarośla. Na tym terenie do niedawna jeszcze widniała oryginalna tablica z pełną nazwą parku, która brzmiała: „Park Zabaw i Wypoczynku im.XX lecia P.R.L. Poznań Antoninek”.

Rys. 12 Tablica z nazwą Parku, źródło epoznan.pl, przyp.2011 r.

Teren w maju 2016 roku został oczyszczony z samosiejek i przygotowany pod prace projektowe związane z rewitalizacją terenu parkowego.

Rys. 13 Park i tablica przy wejściu stan z kwietnia 2011 r., źródło Wikipedia.org

Rys. 14 Stan obecny maj 2016 r., fot. [A.Korczyńska](#)

Rys. 15 Stan obecny maj 2016 r., fot.A.Korczyńska

Rys. 16 Stan obecny maj 2016 r., fot.A.Korczyńska

Rys. 17 Stan obecny maj 2016 r., fot.A.Korczyńska

Rys. 18 Stan obecny maj 2016 r., fot.A.Korczyńska

Źródła:

1. Archiwum Państwowe w Poznaniu, ul. 23 Lutego 41, 60-967 Poznań

- Ośrodek Informacji Naukowej, Technicznej i ekonomicznej Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, katalog Dokumentów Technicznych, Materiały archiwalne, Tom III, oprac. pod kier. St. Kłyska, Poznań 1980r. (dotyczy: ulice, komunikacja miejska, zieleń miejska, urządzenia sportowo-rekreacyjne)

- zbiory nr 1228, Prezydium Rady Narodowej Miasta Poznania, 1950-1973r,

- Protokoły z posiedzeń sesji Rady Narodowej, 28.01.1964r. - 29.12.1964r.
- Rejestry uchwał Prezydium R.N. m. Poznania, 5.01.1962r. - 29.12.1964r.
- Realizacja uchwał R.N. m. Poznania, 13.02.1962r. - 29.12.1964r.
- Protokoły z posiedzeń Komisji Budżetu i Planu R.N. m. Poznania, od 1961r. - 1965r.
- Protokoły z posiedzeń Komisji Budownictwa R.N. m. Poznania, od 1961r. - 1965r.
- Protokoły z posiedzeń Komisji Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej R.N. m. Poznania, od 1961r. - 1965r.
- Protokoły z posiedzeń Komisji Kultury Fizycznej i Turystyki R.N. m. Poznania, od 1961r. - 1965r.
- Plan rozwoju gospodarczego m. Poznania na lata 1961-65r. z 1961r.
- Ocena wykonania planu gospodarczego i budżetu m. Poznania z lat 1961-65r.
- Protokoły z posiedzeń Miejskiej Komisji Urbanistyczno - Architektonicznej Wydziału Architektury i Nadzoru Budowlanego, z lat 1961-65r.

- plany miasta Poznania na portalu CYRYL;

2. Muzeum Historii Miasta Poznania – oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu, który mieści się w poznańskim ratuszu, Stary Rynek 1, 61-768 Poznań;

- rozmowa z Kustoszem Muzeum Panem Waldemarem Karolczakiem, który specjalizuje się w historii terenów zieleni miejskiej w Poznaniu z okresu XIX w. i pocz. XX w.;

3. Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu, Plac Kolegiacki 17, 61-841 Poznań

- rozmowa z Panią Hanną Hałas, która zajmuje się ochroną konserwatorską terenów zielonych i parków miejskich na terenie miasta Poznania;

4. Biblioteka Raczyńskich, pl. Wolności 19;

- Kronika Miasta Poznania Od Komandorii do Antoninka 2010/4 "Klinem w (Nowe Miasto). Cybiński Klin Zieleni w Krajobrazie Poznania" G. Kodym-Kozaczko

5. Biblioteka Politechniki Poznańskiej, ul. Piotrowo;

- Plan Poznania z 1977 roku „Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych Warszawa 1977.”

6. „65 lat Parafii pw. Ducha Św. W Poznaniu, Poznań 2003”

7. Rozmowy z przedstawicielami Rady Osiedla Antoninek-Zieliniec-Kobylepole – Dionizym Radojewskim oraz Tadeuszem Szczepaniakiem;

8. Wikipedia (maj 2016r.): *Park XX-lecia PRL (dokładnie, według tablicy nad wejściem: Park Zabaw i Wypoczynku im. XX Lecia P.R.L. Poznań-Antoninek) – nieistniejący park, zlokalizowany na terenie poznańskiego Antoninka, w kwadracie ulic Browarna – Ludosławy – Janisławy (po zmianie układu ulic w tym rejonie: Chociebora). Obecnie park nie jest zaznaczany na planach, nazwa zanikła, a tereny zielone zdziczały i stały się elementem wschodniego klina zieleni. Nazwa upamiętniała 20. rocznicę powstania Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, która była obchodzona w 1964.*